

Lagrådsremiss

Vildsvin och viltskador

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 16 juni 2016

Sven-Erik Bucht

Maria Wetterling
(Näringsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I denna lagrådsremiss föreslås att det i jaktlagen (1987:259) förs in ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn. Den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall besluta om undantag från ett sådant förbud. Tillsyn över att föreskrifter och beslut om utfodring av vilt följs utövas av länsstyrelserna, som också får besluta de förelägganden och förbud som behövs för tillsynen. Beslut om förelägganden och förbud får förenas med vite. Besluten får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Det föreslås även att det i jaktlagen föreskrivs att mål om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska handläggas skyndsamt.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2016.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259).....	5
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Allmänt om vildsvin och viltskador	8
5	Utfodring av vilt.....	9
5.1	Behovet av en reglering av utfodring av vilt	9
5.2	Gällande rätt.....	10
5.3	Ett bemyndigande om utfodring.....	12
6	Kameraövervakning av vilt.....	18
6.1	Bakgrund.....	18
6.2	Kameraövervakningslagen i korthet.....	18
6.3	Undantag från tillståndsplikten	20
7	Skyndsamt handläggning av mål om jakt efter vissa rovdjur.....	26
8	Konsekvenser	28
9	Ikraftträdande.....	29
10	Författningskommentar	30
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (SOU 2014:54).....	31
Bilaga 2	Författningsförslag i betänkandet Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (SOU 2014:54).....	33
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser, betänkandet Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (SOU 2014:54)	37
Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian Komplettering av SOU 2014:54 Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt	38
Bilaga 5	Författningsförslag i promemorian Komplettering av SOU 2014:54 Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt	39
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanser, promemorian Komplettering av SOU 2014:54 Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt.....	45

Bilaga 7	Sammanfattning av promemorian Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur	46
Bilaga 8	Författningsförslag i promemorian Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur	48
Bilaga 9	Förteckning över remissinstanser, promemorian Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur	50
Bilaga 10	Sammanfattning av promemorian Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt.....	51
Bilaga 11	Författningsförslag i promemorian Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt.....	52
Bilaga 12	Förteckning över remissinstanser, promemorian Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt.....	53

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259).

2 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)
dels att 4 och 54 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 42 § ska lyda ”Tillsyn”,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 42 a och 42 b §§, och
närmast före 42 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Viltet *skall* vårdas i syfte att – bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet, och
– främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn. Den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall besluta om undantag från ett sådant förbud.

42 a §

Länsstyrelserna utövar tillsyn över att föreskrifter och beslut om utfodring av vilt följs.

Länsstyrelserna får besluta de förelägganden och förbud som behövs för tillsynen. Beslut om förelägganden och förbud får förenas med vite.

¹ Senaste lydelse 1997:343.

Handläggningen i domstol

42 b §

Mål om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska handläggas skyndsamt.

54 §²

Länsstyrelsens beslut enligt 33 § om registrering och avregistrering av licensområde eller älgskötselområde får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Länsstyrelsens beslut enligt 33 § om registrering och avregistrering av licensområde eller älgskötselområde *och beslut om förelägganden och förbud enligt 42 a §* får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2016.

² Senaste lydelse 2010:2001.

3 Ärendet och dess beredning

Den dåvarande regeringen beslutade den 19 juli 2012 att tillkalla en särskild utredare för att se över den svenska jaktlagstiftningen i syfte att få till stånd dels en modern jaktlagstiftning med tydlig systematik och moderna bestämmelser, dels ett förbättrat genomförande av Sveriges EU-rättsliga åtaganden (dir. 2012:77). I uppdraget ingick bl.a. att överväga om utfodring av vilt bör regleras genom föreskrifter.

I tilläggsdirektiv den 13 juni 2013 gavs utredaren i uppdrag att också utreda möjligheten att införa ett undantag från tillståndsplikten för övervakningskameror för viltövervakning enligt förslaget till kameraövervakningslag (dir. 2013:66). Uppdraget skulle enligt direktiven redovisas i ett delbetänkande tillsammans med frågan om utfodring av vilt enligt det ursprungliga uppdraget.

Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att det är angeläget att regeringen lämnar ett konkret lagförslag angående undantag från tillståndsplikten när det gäller kameraövervakning av vildsvinätlar och överväger om det går att införa ytterligare undantag från tillståndsplikten för kameraövervakning av vilt, varvid det enligt utskottet är viktigt att det görs en noggrann avvägning mellan skyddet för integriteten och det ändamål som kameraövervakningen är avsedd för (bet. 2014/15:JuU15, rskr. 2014/15:139).

I ett särskilt delbetänkande redovisade utredningen den 7 juli 2014 uppdraget avseende frågorna om utfodring av vilt, kameraövervakning av vilt och arrendatorers rättsliga ställning (SOU 2014:54). En sammanfattning av delbetänkandet och betänkandets lagförslag finns i *bilagorna 1* och *2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr N2015/00273).

Inom Näringsdepartementet har det därefter utarbetats en promemoria, Komplettering av SOU 2014:54, Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (dnr N2015/06665), som behandlar frågan om kameraövervakning vid vildsvinsjakt och särskilt tar sikte på anmälnans innehåll och straffansvar. Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian och lagförslaget finns i *bilagorna 4* och *5*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet.

I en inom Näringsdepartementet upprättad promemoria, Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur (dnr N2015/07181), föreslogs under hösten 2015 att 58 § jaktförordningen (1987:905) ska ändras så att länsstyrelsernas beslut om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. I promemorian föreslogs även att det i jaktförordningen ska föreskrivas att ärenden om skyddsjakt eller licensjakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska hanteras skyndsamt. Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian och författningsförslaget finns i *bilagorna 7* och *8*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet.

Inom Näringsdepartementet har utarbetats en promemoria, Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt, i vilken föreslås att länsstyrelsernas beslut om förelägganden och vite beträffande utfodring av vilt ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol (dnr N2016/02188). Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian och lagförslaget finns i *bilagorna 10* och *11*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 12*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet.

I denna lagrådsremiss behandlar regeringen delbetänkandet i fråga om utfodring och kameraövervakning av vilt. Vidare behandlas förslagen i den kompletterande promemorian om kameraövervakning av vilt, promemorian om överprövning av beslut om skydds jakt och licens jakt efter vissa rovdjur i den del promemorian avser skyndsamt handläggning av mål i domstol samt promemorian om överklagande av länsstyrelsens förelägganden om utfodring av vilt. Vidare behandlas riksdagens tillkännagivande om överklagande till domstol av jaktbeslut avseende de stora rovdjuren (Rovdjurspolitikens inriktning, bet. 2015/16: MJU12, rskr. 2015/16:109).

4 Allmänt om vildsvin och viltskador

Den svenska vildsvinsstammen har under en trettioårsperiod vuxit från några hundra individer under 1980-talet till ca 175 000. Trots en omfattande jakt beräknas nettotillväxten till omkring 30 % per år, vilket motsvarar en fördubbling av antalet vildsvin på tre år. Denna höga tillväxttakt är unik och skiljer vildsvin från annat klövvilt. Förklaringen till den mycket höga tillväxttakten är att vildsvin har en hög reproduktiv förmåga med många ungar per år. Det ökande antalet vildsvin orsakar stora samhällsekonomiska kostnader, främst genom omfattande skador på jordbruk och skogsbruk. Vildsvin orsakar även skada på annan egendom, som golfbanor och hustomter.

Statistiska centralbyrån (SCB) har på uppdrag av Statens jordbruksverk gjort en utredning om viltskador i lantbruksgrödor 2014 (JO 16 SM 1502). Där framkom bl.a. att vildsvin är det djur som orsakar störst skada på alla grödor förutom havre, där älg orsakar störst skada. Vårvete, ärter, majs, stråsäd till grönfoder, stärkelse- och matpotatis samt slåttervall är grödor med stora andelar vildsvinsskador. Av de lantbrukare som odlar spannmål, trindsäd eller oljeväxter hade 37,5 % viltskador på en eller flera grödor. Totalt förstördes 42 700 ton spannmål av vildsvin 2014. När det gäller odlarna av mat- och stärkelsepotatis hade 19 respektive 24 % drabbats av viltskador. Motsvarande siffra för odlare av slåttervall var 20 %. Viltskador förekom på drygt 8 % av spannmålsarealen. Störst var andelen i Götalands skogsbygder där 19 % av spannmålsarealen hade viltskador. Mat- och stärkelsepotatis hade viltskador på nästan 9 % av landets totala areal. Av slåttervallen hade drygt 10 % av arealen någon form av viltskada. Mer än en fjärdedel av lantbrukarna anger att förekomsten av skadegörande vilt påverkar deras val av gröda. Ärtor, havre, vete och höstraps är svårt att odla på många platser. För riket som

helhet var skördebortfallet på grund av viltskador mellan 0,2 och 7 % av den totala skörden per gröda. Variationerna är stora både geografiskt och mellan grödor.

Vildsvin är också i ökande grad inblandade i trafikolyckor. Under 2015 uppgick antalet olyckor med vildsvin inblandade till drygt 4 200 (statistik från Nationella viltolycksrådet). De samhällsekonomiska kostnaderna till följd av sådana olyckor är betydande.

Vildsvin kan även sprida sjukdomar och parasiter till tamsvin. Klassisk svinpest förekommer i stora delar av världen. Inom EU förekommer stundtals utbrott på tamgrisar. Sjukdomen förekommer hos vildsvin framför allt i östra Europa. Det finns även ett ökande hot från afrikansk svinpest, som drabbar tamgrisar och vildsvin.

5 Utfodring av vilt

5.1 Behovet av en reglering av utfodring av vilt

Det förekommer att jakträttshavare utfodrar vilt med stora mängder foder för att kunna hålla en stor viltstam i syfte att förbättra jaktmöjligheterna. Under senare år har utfodringen, främst av klövvilt, blivit vanligare. Till skillnad från tidigare, då utfodring endast skedde utanför den s.k. vegetationsperioden, sker utfodring numera året runt, även när det finns naturligt foder att tillgå. Utfodringen kan medföra problem även om födan i sig inte är skadlig. Sker utfodringen med för mycket foder eller på olämpliga platser kan närliggande jordbruk drabbas av skador.

Minskad tillgång på föda drabbar i första hand unga djurs överlevnads- och reproduktionsförmåga. Även äldre djurs reproduktionsförmåga kan begränsas, men för att äldre individer ska dö av svält krävs normalt extrema foderförhållanden med brist på föda och ofta ogynnsam vädersituation. På motsvarande sätt leder en god tillgång till föda eller tillgång till föda av hög kvalitet till ökade möjligheter till överlevnad och snabbare tillväxt för unga djur samt en tidigare reproduktionsstart och, för vissa arter, något ökad livslängd. Effekten är normalt mer påtaglig för arter med mindre kroppsstorlek och kortare livslängd. Begränsningar av utfodringen leder i sig inte till svält utan till en början till minskad reproduktion och därefter till minskad överlevnad för årsungar. Det finns därför ett intervall inom vilket begränsningar i utfodringen kan ha en reglerande effekt på populationer utan att det medför avsevärt lidande för viltet.

Utfodring leder till att vilt koncentreras till vissa platser, vilket kan innebära skador på grödor i närheten av utfodringsplatsen, men även minskade skador på andra platser. Utfodring kan under vissa omständigheter även medföra växande stammar av vilt, men kan beroende på naturliga och slumpmässiga variationer i miljö och klimat ha mindre betydelse för tillväxten. Vädret kan vid kritiska tidpunkter ha stor negativ inverkan på viltets överlevnad oavsett om utfodring sker eller inte. Variationer i naturligt förekommande föda kan påverka effekten av utfodring. Under så kallade ollonår har t.ex. vildsvin tillgång till så

mycket naturlig föda att den stödjande effekten av utfodring kan antas minska betydligt. Mycket tyder även på att utfodringens stödjande effekt ökar ju nordligare i landet området i fråga ligger och att särskilt arter med sydligare ursprung kan gynnas av utfodring genom ökad vinteröverlevnad och ökad sannolikhet för lyckad reproduktion.

Huruvida förekomsten av stora viltstammar beror på utfodring eller på god tillgång till naturligt foder och förekomsten av rovdjur är omtvistat. Det anses dock svårt att reglera viltstammar med utfodring när det finns gott om naturlig föda. Utredningen bedömer att en kombination av god förekomst av naturlig föda under vissa år och utfodring under perioder med lägre produktion kan vara bidragande faktorer när det gäller de snabbt växande populationerna av främst vildsvin, men även hjort.

Utfodring av vilt sker på olika sätt beroende på syftet. Om syftet är att förse viltet med foder för dess överlevnad under vintern när tillgången på naturlig föda är begränsad benämns utfodringen stödjande utfodring. Utfodring kan även användas för att locka bort viltet från någonting som bör skyddas mot angrepp av viltet, t.ex. växande gröda, och benämns då avledande utfodring.

Andelen jägare som utfodrar vilt ökade mellan 2009 och 2013 från 41 till 55 procent. De nedlagda kostnaderna för utfodring beräknas till 340 miljoner kr 2013. Begränsningen av vildsvinsstammen sker i allt väsentligt genom jakt. Vildsvin är dock skygga och därför svåra att jaga. Ofta bedrivs jakt på vildsvin genom att djuren lockas med s.k. åtlar bestående av foder.

5.2 Gällande rätt

Med vilt avses enligt 2 § jaktlagen (1987:259) vilda däggdjur och fåglar. Djur som tillhör viltfaunan men som hålls i hägn betraktas också som vilt (prop. 1986/87:58 s. 67). Enligt 4 § första stycket jaktlagen ska viltet vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet samt att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. I viltvården ingår enligt andra stycket samma paragraf att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Första stycket avspeglar målen för viltvården sådana de anges i förarbetena till jaktlagen (prop. 1986/87:58). Avsikten med bestämmelsen är att den ska tjäna till ledning för tolkningen av lagens övriga bestämmelser. När det gäller målen för viltvården anges i förarbetena följande. Målen för viltvården bör vara att bevara de arter som tillhör landets viltbestånd och främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen. För att nå dessa mål krävs insatser av skilda slag. Bevarandet av de inhemska arterna kräver i vissa fall särskilda hänsynstaganden vid utnyttjandet av mark och vatten. Vissa arter har drabbats så hårt av miljöstörningar att särskilda räddningsåtgärder är nödvändiga. Vidare måste den illegala verksamhet som riktar sig mot hotade eller sårbara arter bekämpas på ett

effektivt sätt. Åtgärder krävs också för att förhindra att främmande viltarter etablerar sig i landet till men för de inhemska arterna. Vad beträffar utvecklingen av viltstammarna måste en balans eftersträvas i fråga om stammarnas storlek. Av grundläggande betydelse för arternas bevarande är att bestånden av varje art omfattar ett så stort individantal att en genetisk variation inom arten är säkerställd. När arterna förekommer i tillräckligt starka stammar måste det bli fråga om en intresseavvägning. Jägare och en naturintresserad allmänhet kan å ena sidan förutsättas vilja ha talrika bestånd av åtminstone vissa arter. Hänsyn måste å andra sidan tas till riskerna för skador i jordbruket och skogsbruket och i trafiken (nämnda prop. s. 21).

I 4 § andra stycket jaktlagen anges att viltvården omfattar dels anpassning av jakten till tillgången på vilt, dels särskilda åtgärder till skydd och stöd för viltet. Med det senare avses enligt förarbetena utfodring av vilt samt utplantering av vilt och olika slag av anläggningsarbeten för att förbättra förhållandena för viltet, exempelvis iordningställande av viltvatten och viltåkrar. Markägarnas och jakträttshavarnas skyldighet att anpassa jakten och vidta olika åtgärder ska ha samma inriktning som all annan viltvård. Av paragrafens första stycke följer att starka och livskraftiga viltbestånd ska eftersträvas men också att alltför individuella viltstammar som orsakar skada i bl.a. jordbruket och skogsbruket inte är önskvärda (nämnda prop. s. 68). Ansvar för att jakten anpassas och att viltet får skydd och stöd är markägarens och jakträttshavarens. Några tvångsmedel för att förmå markägarna och jakträttshavarna att uppfylla sina skyldigheter finns inte. I förarbetena pekas dock på möjligheten enligt 7 § jaktlagen att den utsedda myndigheten – enligt 24 § jaktförordningen Naturvårdsverket eller länsstyrelsen – beslutar om jakt.

Jaktlagen innehåller därutöver inga bestämmelser om utfodring, varken med avseende på hur utfodring får ske eller på egenskaperna hos det foder som används vid utfodring.

I 15 § fjärde stycket jaktförordningen bemyndigas Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om åtling för jakt efter vildsvin vid för ändamålet anordnade åtelplatser för vildsvin (åteljakt). Bestämmelsen grundas på bemyndigandet i 30 § jaktlagen för regeringen att meddela föreskrifter om vapen och andra jaktmedel. Åtling anses således som ett jaktmedel.

Hägnat vilt omfattas till skillnad från annat vilt av djurskyddslagen (1988:534), se 1 § lagen. Med stöd av bemyndigande i djurskyddsförordningen har Statens jordbruksverk meddelat föreskrifter om hållande av dovhjort och kronhjort i vilthägn (DFS 2004:23), som bl.a. innehåller bestämmelser om utfodring.

När det gäller vad djur får utfodras med finns det ett omfattande regelverk såväl i svensk lagstiftning som i EU-rätten. Utfodring av djur regleras i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter (foderlagen) och förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter (foderförordningen). Lagen kompletterar EU-lagstiftningen på området i enlighet med vad som anges i tillkännagivanden, senast tillkännagivandet (2014:787) om de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter. I foderlagen görs ingen begränsning av till vilka djur som fodret är avsett. Lagen gäller således inte enbart för foder till tamdjur utan även för foder som används vid utfodring av icke hägnat vilt (prop. 2005/06:128, s. 237).

Kontrollen över att foderlagstiftningen följs utövas i huvudsak av Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och kommunerna.

5.3 Ett bemyndigande om utfodring

Regeringens förslag: Det ska införas ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska ges rätt att i enskilda fall besluta om undantag från förbud mot utfodring av vilt.

Länsstyrelserna ska utöva tillsyn över att föreskrifter och beslut om utfodring av vilt följs. Länsstyrelserna ska få besluta de förelägganden och förbud som behövs för tillsynen. Sådana beslut ska få förenas med vite. Besluten ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag såvitt gäller lagförslagets utformning. Utredningen har dock föreslagit att det i jaktförordningen ska föreskrivas om förbud mot utfodring av frilevande klövvilt i stödjande syfte under vegetationsperioden. Utredningen har inte föreslagit någon bestämmelse om överklagande av beslut om förelägganden.

Remissinstanserna har till övervägande delen tillstyrkt förslaget till bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer eller lämnat det utan invändningar. Naturvårdsverket anser dock att det är nödvändigt med ett klargörande av vad som avses med bemyndigandet att meddela föreskrifter om utfodring av frilevande klövvilt.

Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund och Sveriges jordägareförbund motsätter sig begränsningar i rätten att utfodra vilt utöver dagens lagstiftning, eftersom utfodringens effekter på överlevnad och reproduktion ska kontrolleras genom jakt. Överdriven eller felaktig utfodring kan enligt förbunden hanteras inom ramen för gällande lagstiftning och genom samverkan.

När det gäller utredningens förslag till hur utfodring ska regleras i jaktförordningen har ett stort antal remissinstanser, bl.a. *länsstyrelserna* i Uppsala län, Dalarnas län, Södermanlands län, Kronobergs län, Kalmar län, Blekinge län, Värmlands län, Örebro län, Gävleborgs län, Väster-norrlands län och Västerbottens län samt *Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund, Svenska Jägareförbundet* och *Skogsindustrierna* pekat på att det i praktiken kommer att vara svårt eller omöjligt att skilja mellan avledande och stödjande utfodring. *Länsstyrelserna* i Östergötlands län, Värmlands län, Örebro län, Kalmar län och Väster-norrlands län samt *SLU* anser därför att inte heller avledande utfodring bör vara tillåten om det inte går att genom ytterligare studier ange skillnaden i kvantitativa termer. *Sveaskog* och *Skogsindustrierna, länsstyrelserna* i Värmlands län, Västerbottens län och Gävleborgs län samt *LRF* och *Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund* anser att avledande utfodring inte bör tillåtas under vegetationsperioden, utan

istället bör ett totalförbud gälla med möjlighet till undantag i det enskilda fallet. *Sveriges jordägareförbund* motsätter sig ett förbud, eftersom det skulle påverka möjligheterna till effektiv avledande utfodring negativt. Förbundet motsätter sig också ett förbud mot stödjande utfodring av klövvilt med hänvisning till att det skulle strida mot bestämmelsen om skydd för egendom i 2 kap. 15 § regeringsformen. Istället föreslås att viltförvaltningsmyndigheten bemyndigas att föreskriva att det krävs medgivande av grannfastighetens ägare för all utfodring av vilt närmare fastighetsgränsen än 400 meter. Förbud ska dock kunna meddelas mot utfodring på samma avstånd från allmän väg. *Sveriges Häradsallmänningsförbund* instämmer i vad *Jordägareförbundet* anfört. *SLU* och *Länsstyrelsen i Stockholms län* förespråkar en liknande lösning som ett alternativ till utredningens förslag. *Naturvårdsverket* tillstyrker förslaget om att utfodring i stödjande syfte normalt inte bör vara tillåtet under vegetationsperioden. Endast åtling och avledande utfodring bör vara tillåten. *Länsstyrelsen i Skåne län* anser att utfodring bör regleras med en maximal giva per hektar och år, oavsett vad syftet är med utfodringen. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* och *LRF* motsätter sig den föreslagna begränsningen till klövvilt. *LRF* invänder även mot att stödjande utfodring föreslås få ske med en "liten mängd" foder, eftersom begreppet är omöjligt att definiera i juridisk mening. Även *Skogsindustrierna* och *Länsstyrelserna i Stockholms, Västerbottens och Blekinge län* motsätter sig användningen av uttrycket liten mängd utan ytterligare precisering. *LRF* anser att det bör anges en tillåten högsta mängd foder per dag vid åtling, förslagsvis ett kilo.

Flera remissinstanser, bl.a. *Sveaskog*, pekar på att utredningens förslag inriktas på förhållanden i de södra delarna av landet. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* anser att det under vissa omständigheter kan vara lämpligt och nödvändigt med utfodring av vilt även under vegetationsperioden i norra Sverige och att regleringen av utfodring bör ske av Naturvårdsverket och länsstyrelsen.

Förslaget i promemorian Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt förslaget i promemorian eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Av avsnitt 5.2 framgår att markägaren och jakträttshavaren ansvarar för att ge viltet skydd och stöd och att detta innefattar bl.a. utfodring av viltet. Någon närmare reglering av utfodring när det gäller vilket foder som får användas samt i vilken mängd, vid vilka tidpunkter och under vilka omständigheter i övrigt som utfodring får ske finns inte i jaktlagen. Det saknas också bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter eller att bemyndiga en myndighet att meddela föreskrifter om utfodring. När det gäller fodrets beskaffenhet gäller foderlagstiftningen. Det har på frivillig väg genom en överenskommelse mellan Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Svenska Kennelklubben, Sveriges Jordägareförbund och Sveriges Yrkesjägareförening tillkommit riktlinjer för utfodring inom vildsvinsförvaltningen. Enligt överenskommelsen ska utfodring ske bara med spannmål eller andra oförädlade spannmåls-

produkter och inte närmare jaktgräns, väg eller skadекänslig gröda än 200 meter. Frågan är således i övrigt oreglerad.

Viltet orsakar årligen omfattande skador på jordbruket och skogsbruket. Vilt är också i stor omfattning inblandat i trafikolyckor. Som utredningen funnit försvåras regleringen av viltstammarna av en omfattande utfodring. Utfodring leder också till högre överlevnad, tidigare-lagd reproduktionsålder och hög reproduktionsförmåga och därmed till växande viltpopulationer. Kostnaderna för jord- och skogsbruket, liksom de samhällsekonomiska kostnaderna till följd av trafikolyckor, är stora.

I likhet med utredningen anser regeringen att det finns skäl att reglera viltutfodringen. Den närmare regleringen bör finnas på lägre nivå än lag.

Utredningen har föreslagit att regeringen med stöd av ett nytt bemyndigande i jaktlagen ska kunna meddela bestämmelser om utfodring av frilevande vilt i jaktförordningen. Dessa ska innefatta definitioner av begreppen utfodring, stödjande och avledande utfodring samt åtling.

I förordningen ska enligt utredningen införas ett förbud mot stödjande utfodring av frilevande klövvilt under vegetationsperioden. Naturvårdsverket ska kunna meddela undantag från förbudet genom föreskrifter. I Naturvårdsverkets föreskrifter ska kunna medges undantag från utfodringsförbudet beträffande utplacering av saltstenar. Naturvårdsverket ska vidare bemyndigas att meddela föreskrifter om utfodring av frilevande klövvilt. I föreskrifterna bör Naturvårdsverket enligt utredningen konkretisera de centrala begrepp som definieras och används i förordningen. Vegetationsperioden bör enligt utredningen fastställas med ledning av SMHI:s definition. Begreppen stödjande och avledande utfodring kan enligt utredningen konkretiseras genom reglering av den tillåtna mängden foder per dygn, utfodringsplatsens belägenhet och de metoder som används för utfodring, t.ex. foderspridare. Föreskrifterna bör enligt utredningen utformas så att möjligheten att utöva tillsyn över efterlevnaden beaktas. Slutligen ska länsstyrelsen kunna meddela beslut i det enskilda fallet kombinerat med vitesföreläggande. Förutsättningarna för detta ska anges i Naturvårdsverkets föreskrifter. Länsstyrelsen ska utöva tillsynen över att reglerna följs.

Enligt utredningen är det önskvärt att föreskrifterna underlättar samverkan och överenskommelser mellan markägare och jägare. Exempelvis kan det handla om dispositiva regler om avståndet mellan en utfodringsplats och en fastighetsgräns eller allmän väg. En sådan regel kunde vara utformad så att den kan frångås om de berörda parterna är ense om det. Incitamenten för dialog och frivillig samverkan skulle enligt utredningen därigenom kunna öka och samtidigt minska behovet av myndighetsbeslut om begränsning av utfodring.

Något fullständigt förbud mot utfodring under vegetationsperioden förutses således inte av utredningen. I stället läggs stor vikt vid att göra skillnad mellan å ena sidan utfodring som sker i avledande syfte, dvs. för att leda viltet bort från t.ex. växande gröda för att skydda denna, och å andra sidan utfodring som sker i stödjande syfte. Under vegetationsperioden finns det i allmänhet inte någon anledning att utfodra vilt i stödjande syfte, eftersom det då finns god tillgång till naturlig föda för viltet. Däremot kan det finnas skäl att locka bort vilt från åkrar och fält för att hindra att viltet skadar grödan, varför sådan utfodring enligt utredningen till skillnad från stödjande bör vara tillåten. Avledande

utfodring definieras av utredningen som utplacering av en liten mängd foder i syfte att styra frilevande vilt för att minska skadepåverkan.

Länsstyrelserna i Uppsala län, Dalarnas län, Södermanlands län, Kronobergs län, Kalmar län, Blekinge län, Värmlands län, Örebro län, Gävleborgs län, Västernorrlands län och Västerbottens län samt SLU, LRF, Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund, Svenska Jägareförbundet och Skogsindustrierna framhåller svårigheterna med att avgöra i vilket syfte som foder har lagts ut och att länsstyrelsen, som enligt förslaget ska ha tillsynsansvaret, kommer att få stora svårigheter med att reda ut syftet med utfodringen. Ett förbud mot stödjande utfodring under vegetationsperioden samtidigt som avledande utfodring är tillåten skulle enligt remissinstanserna i praktiken bli verkningslöst om det förverkligades. LRF pekar på risken för att allt foder som läggs ut under vegetationsperioden kommer att påstås ha ett avledande syfte. Flera remissinstanser förespråkar istället ett totalt förbud under vegetationsperioden med möjlighet till undantag i det enskilda fallet.

Utredningen anser dock att utfodring i avledande syfte med en liten mängd foder kan skiljas från stödjande utfodring på samma sätt som åtling enligt 15 § jaktförordningen anses kunna skiljas från utfodring (se avsnitt 1.2). Ett fullständigt förbud med möjlighet till undantag i det enskilda fallet skulle enligt utredningen leda till en stor mängd ansökningar och därmed en leda till en stor arbetsbörda för den berörda myndigheten och ökad byråkrati för den enskilda jägaren.

Länsstyrelserna i Stockholms län, Östergötlands län, Jönköpings län, Blekinge län, Hallands län, Västernorrlands län, Västerbottens län och Norrbottens län samt SLU, Skogsindustrierna, Sveaskog och LRF har i sina remissvar invänt att begreppet liten mängd är omöjligt att definiera i juridisk mening och att överträdelser av ett förbud kommer att vara mycket svåra att beivra. Det går dessutom enligt LRF inte att jämställa den mängd foder som behövs för avledande utfodring med den mängd som anses behövlig vid åtling. I den mån avledande utfodring skulle kunna ha någon effekt krävs så mycket foder att viltet, framför allt vildsvin, skulle vara sysselsatt vid utfodringsplatsen under lång tid och att mängden foder på så sätt skulle avhålla vildsvinen från en jordbruksgröda, som i de flesta fall är långt mer attraktiv för vildsvin än utlagt foder. Vid åtling krävs enligt LRF däremot för en effektiv jakt endast att mängden foder per dygn är så stor att djuren hålls sysselsatta under den tid som krävs för ett skottillfälle. Den mängd som åtgår till en åtel är därför avsevärt mindre än den mängd som krävs för avledande utfodring under vegetationsperioden.

Utredningens förslag innebär som framgått ovan att de föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet i jaktlagen endast ska avse utfodring av klövvilt. Skälet är att det främst är detta slag av vilt, dvs. vildsvin och hjortdjur, som orsakar skador. Häremot har länsstyrelserna i Gävleborgs län och i Västerbottens län samt LRF invänt att det förhållandet att det föreslagna förbudet inte omfattar utfodring av annat vilt än klövvilt möjliggör att förbudet kringgås. Foder avsett för exempelvis vilda fåglar kan således komma att gynna allt vilt, även klövvilt.

Regeringen instämmer i vad remissinstanserna anfört om svårigheterna med den föreslagna lösningen. Det är enligt regeringens mening förenat

med betydande svårigheter att utforma en ordning som förutsätter att utfodring med ett visst syfte, såsom utfodring i avledande eller stödjande syfte eller för att gynna visst vilt såsom klövvilt, kan skiljas från annan utfodring i samband med tillsyn och kontroll. En sådan reglering riskerar att bli verkningslös. Den bör därför inte genomföras.

Det bör i stället övervägas vilka andra möjligheter som finns när det gäller regleringen av utfodring under vegetationsperioden.

Svenska jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund och Sveriges jordägareförbund har lämnat ett eget förslag i ett särskilt yttrande till utredningens betänkande som innefattar ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om förbud mot utfodring av klövvilt i huvudsakligen stödjande syfte under vegetationsperioden och om förbud mot utfodring av trafiksäkerhetsskäl. Länsstyrelsen ska inte ha någon roll i sammanhanget utom när beslut om utfodring behövs av särskilda skäl, t.ex. när det finns risk för allvarliga skador. Mängden foder ska inte kunna regleras genom föreskrifter, utan styras av en föreslagen aktsamhetsregel. Dessutom föreslås ett tillägg till 34 § jaktlagen om skrämmande och motande samt om lockande av vilt från annans jaktområde genom bl.a. utfodring. Förslaget innebär att Naturvårdsverket bemyndigas att meddela föreskrifter om det minsta avstånd från fastighetsgräns på vilket det är tillåtet att utan grannens samtycke placera en utfodringsplats för lockande av klövvilt. Vidare föreslås en aktsamhetsregel enligt vilken utfodring ska ske med hänsyn till mängden vilt och viltets behov beroende på klimatförhållanden och övriga omständigheter. Jordägareförbundet har i sitt remissvar upprepat förslaget i något modifierad form.

Förslaget förutsätter i likhet med utredningens att det är möjligt att avgöra om utfodring i ett visst fall sker i stödjande eller i avledande syfte och till förmån för en viss typ av vilt. Länsstyrelsens möjligheter att ingripa blir mycket begränsade. Enligt regeringens bedömning är därför inte heller detta förslag genomförbart.

I stället bör regleringen utformas så att den blir enkel att tillämpa både för den som vill utfodra viltet och i kontrollhänseende. Flera remissinstanser har förordat ett generellt förbud med möjlighet till undantag. Regeringen anser att en sådan ordning skulle skapa större förutsebarhet och bättre grundläggande förutsättningar för tillsynsmyndigheten att utöva sin tillsyn över utfodringen. Regeringen bör därför ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt. Bemyndigandet bör avse utfodring av vilt som inte hålls i hägn. Ett sådant bemyndigande kan utnyttjas exempelvis för att föreskriva ett allmänt förbud mot utfodring av sådant vilt under vegetationsperioden. Denna föreskriftsrätt bör även kunna delegeras vidare till en förvaltningsmyndighet.

Den myndighet som regeringen bestämmer bör vidare ges utrymme att i enskilda fall besluta om undantag från förbud mot utfodring och i besluten meddela de villkor som ska gälla för utfodringen. En bestämmelse om detta bör därför tas in i lagen. Länsstyrelsen bör ha dessa uppgifter.

En sådan lösning kräver att den enskilde ansöker om undantag från förbudet, vilket leder till en viss administration såväl för myndigheten som ska besluta om undantaget som för den enskilde.

Med stöd av det föreslagna normgivningsbemyndigandet kan även regeringen i förordningens form föreskriva att vissa former av utfodring är tillåtna trots förbudet. Utredningen har anfört att det även fortsättningsvis bör vara möjligt för markägaren eller jakträttshavaren att placera ut saltsten eller liknande material för att gynna viltet. Det bör också övervägas om t.ex. viltåkrar generellt bör tillåtas trots förbudet.

Det bör vidare i lagen anges att länsstyrelserna utövar tillsyn över att föreskrifter och beslut om utfodring följs. Länsstyrelserna ska kunna besluta de förelägganden och förbud som behövs för att föreskrifterna och besluten ska följas. Beslut om förelägganden och förbud ska kunna förenas med vite.

Utredningen föreslår ingen bestämmelse om överklagande av förelägganden och förbud.

Enligt 54 § jaktlagen gäller som huvudregel att beslut enligt lagen inte får överklagas. Det enda undantaget från denna regel rör vissa beslut av länsstyrelsen om områden för älgjakt. Sådana beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Beslut om förelägganden, eventuellt kombinerade med ett viteshot om att exempelvis bortskaffa foder som lagts ut i strid mot föreskrifter eller beslut, påverkar den enskilde på ett sådant sätt att det bör vara möjligt att överklaga besluten till domstol, vilket bör framgå av lagen.

Eftersom jaktlagens bestämmelser om överklagande innehåller ett överklagandeförbud beträffande alla beslut enligt lagen utom sådana som särskilt nämns bör i lagen införas ett undantag från överklagandeförbudet även när det gäller förelägganden och förbud om utfodring.

Regeringsformen

Det har ifrågasatts om sådana bestämmelser som utredningen föreslår om utfodring av vilt strider mot bestämmelsen om egendomsskydd i 2 kap. 15 § regeringsformen (RF). Bestämmelserna tar dock sikte på användningen av egendom som enligt jordabalkens definition inte kan anses utgöra mark eller byggnad, nämligen foder. Bestämmelserna faller därmed utanför tillämpningsområdet för 2 kap. 15 § RF, även om effekten av dem innebär en inskränkning i användningen av mark eller byggnad. Ett förbud mot utfodring av vilt strider således inte mot regeringsformen.

Definition av åtling

Begreppet åtling förekommer i jaktförordningen, men har inte definierats närmare. Utredningen har föreslagit att en sådan definition införs. Enligt utredningen ska med åtling avses utplacering av en liten mängd foder eller annat material i syfte att locka vilt till iordningställd plats för att jaga. Några remissinstanser har föreslagit att det istället för att ange att åtling får ske med en liten mängd foder ska införas en regel som begränsar den tillåtna fodergivan. Regeringen anser att det kan vara av värde att begreppet åtling ges en klarare innebörd. Detta gäller särskilt om utfodring omfattas av ett förbud. Regeringen avser att överväga frågan om införande av en sådan regel i jaktförordningen.

6 Kameraövervakning av vilt

6.1 Bakgrund

Det förhållandet att vildsvin främst är aktiva under dygnets mörka timmar försvårar jakten. För att underlätta jakten har vissa särregler införts för vildsvinsjakt med stöd av 30 § jaktlagen (1987:259). Således får fast belysning användas vid jakt efter vildsvin vid särskilt anordnade åtelplatser för vildsvin (14 § andra stycket jaktförordningen [1987:905]). Vidare får elektronisk bildförstärkare efter tillstånd av länsstyrelsen användas vid jakt efter vildsvin (15 a § första stycket jaktförordningen). Ett annat sätt att övervinna svårigheterna vid jakt är att använda åtelkameror. Genom att använda åtelkamera kan en kartläggning av när lämpliga vildsvin besöker åtlarna göras. På så sätt kan jägare lättare planera för en effektiv jakt. Varje år beviljas ett tiotal tillstånd till kameraövervakning av vilt, de flesta efter ansökan av myndigheter och forskningsinstitutioner. Enligt utredningen har högst fyra tillstånd beviljats privatpersoner. Tillstånden motiverades främst med behovet av effektiv jakt på vildsvin. Sammantaget beräknar utredningen att det i dag finns högst 700 kameror för viltövervakning med tillstånd. Det är dock långt ifrån alla befintliga kameror som har satts upp med tillstånd. Enligt utredningen kan det med utgångspunkt i antalet sålda kameror antas finnas tiotusentals kameror som satts upp utan tillstånd. Det är vidare enligt utredningen allmänt känt i jaktkretsar att det är vanligt att kameror används vid åteljakt.

Riksdagen har vid flera tillfällen behandlat frågan om kameraövervakning av vilt. År 2015 tillkännagav riksdagen för regeringen att regeringen bör överväga att införa ett undantag från tillståndsplikten när det gäller kameraövervakning av vildsvinåtlar. Riksdagen underströk då att det är viktigt att det görs en noggrann avvägning mellan skyddet för integriteten och det ändamål som kameraövervakningen är avsedd för (bet. 2014/15:JuU15, rskr. 2014/15:139).

6.2 Kameraövervakningslagen i korthet

Kameraövervakning regleras i kameraövervakningslagen (2013:460). Enligt lagen avses med kameraövervakning användning av övervakningsutrustning, bl.a. övervakningskameror. Övervakningskameror är TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning (2 §).

För att en övervakningskamera ska få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde krävs tillstånd (8 §). Tillstånd ska ges om intresset av kameraövervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Det är inte förenligt med lagens syfte att godta en övervakning vars ändamål lämpligen kan tillgodoses på något annat mindre integritetskränkande sätt (prop. 2012/13:115 s. 48).

Vid bedömningen av intresset av kameraövervakning ska det särskilt beaktas om denna behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra därmed jämförliga ändamål (9 § andra stycket). Kameraövervakning är således i första hand avsedd att användas i dessa syften. I förarbetena till 1998 års lag om allmän kameraövervakning (1998:150) anges att kameraövervakning som inte sker i syfte att förebygga brott eller förhindra olyckor kan komma ifråga under förutsättning att det är fråga om ett samhällligt intresse och att integritetsintrånget är försumbart (prop. 1997/98:64 s. 28). Uttalandet synes vara aktuellt även beträffande den nu gällande kameraövervakningslagen (jfr prop. 2012/13:115 s. 72).

Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli övervakad ska det särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas (9 § tredje stycket). Syftet med användningen är utan betydelse, vilket vill säga att även om syftet med övervakningen är ett annat än att övervaka personer krävs det tillstånd om personövervakning är möjlig. Vad som i 9 § avses med teknik som främjar skyddet av den personliga integriteten förklaras i förarbetena till lagen, i vilka anges som exempel på integritetsvänlig teknik maskering och kryptering av det inspelade materialet, under förutsättning att den som bedriver övervakningen inte själv kan dekryptera materialet (prop. 2012/13:115 s. 49).

All övervakning med kameror som kan användas för personövervakning på platser dit allmänheten har tillträde kräver dock inte tillstånd. Tillstånd krävs inte när det gäller kameror avsedda för trafikövervakning, betalstationer för trängselskatt, skyddsobjekt m.m. samt för tillfällig övervakning av polis m.m. (10 och 11 §§). Tillstånd krävs inte heller beträffande övervakning för att förebygga, avslöja eller utreda brott i banklokaler, kreditmarknadsföretag och postkontor, i butikslokaler och i parkeringshus (12, 13 och 15 §§) samt i tunnelbaneväggar och tunnelbanestationer för att förebygga, avslöja eller utreda brott samt förhindra eller begränsa verkningarna av olyckor (14 §). I dessa fall får kameror sättas upp efter anmälan till länsstyrelsen i det aktuella länet. En anmälan om kameraövervakning ska göras skriftligen till länsstyrelsen och innehålla i huvudsak uppgift om vem som ska bedriva kameraövervakningen och, i förekommande fall, vem som ska ha hand om övervakningen för anmälarens räkning, vilken typ av verksamhet som övervakningen ska förekomma i, om bilder ska spelas in och bevaras samt vilka kategorier av befattningshavare som ska få tillgång till det bevarade materialet (21 §).

Upplysning om kameraövervakning ska lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt när övervakningsutrustningen sätts upp. Upplysning ska också lämnas om vem som bedriver övervakningen om detta inte framgår av förhållandena på platsen. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen ska särskild upplysning lämnas om detta (25 §).

Den som bedriver kameraövervakning ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda det upptagna bild- och ljudmaterialet. Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är

lämplig med beaktande av bl.a. de tekniska möjligheter som finns och hur pass känsligt materialet är (30 §).

Bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde får bevaras under högst två månader, om inte länsstyrelsen beslutar om en längre bevarandetid. När materialet inte längre får bevaras ska det omedelbart förstöras (32 §).

Det är länsstyrelsen som utövar tillsyn över kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Länsstyrelsen ska också se till att såväl tillståndskravet som anmälningsplikten för uppsatta övervakningskameror som inte har tagits i bruk följs (39 §). Inom ramen för tillsynsverksamheten får länsstyrelsen meddela de förelägganden som behövs för att kameraövervakningslagen, de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och de beslut som har meddelats med stöd av lagen följs. Beslut om förelägganden får förenas med vite (41 och 42 §§).

Den som bedriver kameraövervakning i strid med lagen kan bli skadeståndsskyldig mot den övervakade för den skada och kränkning av den personliga integriteten som kameraövervakningen har orsakat (44 §). Därtill döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna om bl.a. tillståndspflicht, anmälningsplicht eller bevarandetid för inspelat material till böter eller fängelse i högst ett år (45 §). Övervakningsutrustning som använts vid brott får förklaras förverkad om det inte är oskäligt (46 §).

6.3 Undantag från tillståndsplikten

Regeringens bedömning: I nuläget finns det inte förutsättningar att gå vidare med förslaget om att ersätta tillståndsplikten med ett anmälningsförfarande. Regeringen avser dock att överväga frågan vidare inom ramen för en kommande översyn av kameraövervakningslagen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det nuvarande kravet på tillstånd för kameraövervakning av vildsvin ska ersättas med ett krav på anmälan. Förslaget innebär att en övervakningskamera ska efter anmälan få sättas upp för kameraövervakning av en vildsvinsåtel, om kameran är fast monterad och försedd med fast optik, kameran har ett upptagningsområde som på marken inte överstiger 36 kvadratmeter, det övervakade området är tydligt markerat samt övervakningen sker endast klockan 18.00 – 9.00.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna, däribland *Datainspektionen, Brottsförebyggande rådet, tretton länsstyrelser, Naturvårdsverket, Sveriges Advokatsamfund, Svenska Jägarförbundet, Sveriges lantbruksuniversitet, Jägarnas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund och Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund*, tillstyrker i princip förslaget om att tillståndskravet för åtelkameror ersätts med ett krav på anmälan som förenas med begränsande kriterier. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* föreslår dock att ytterligare kriterier, såsom kamerabildhöjd, märkning av kameran i fält med ansvarig persons namn jämte

kontaktppgifter och klockslag, införs. Datainspektionen anser att det också bör finnas ett krav på tydlig markering som är synlig i alla ljusförhållanden av det övervakade området.

Kammarrätten i Stockholm, Uppsala universitet, Polismyndigheten, Länsstyrelserna i Skåne län, Hallands län, Dalarnas län, Jämtlands län, Hallands län, Västernorrlands län, Västerbottens län och Norrbottens län avstyrker däremot förslaget huvudsakligen med hänvisning till den personliga integriteten. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller att en legalisering av åtelkameror vid vildsvinsjakt av allmänheten kan tolkas som ett godkännande för att använda åtelkameror även vid annan jakt. *Länsstyrelsen i Dalarnas län* anser att utredningens slutsats om att en övergång till ett anmälningsförfarande skulle leda till en effektivare vildsvinsjakt är överskattad och menar att det främst är andra faktorer som begränsar en effektiv och ändamålsenlig vildsvinsförvaltning, såsom en avsaknad av samsyn mellan jägare och markägare i frågan.

Länsstyrelsen i Hallands län framhäver att det är vanskligt att avgränsa övervakningsområdet eftersom risken för integritetsintrång beror på hur den omgivande terrängen ser ut och i vilken utsträckning allmänheten vistas i området.

Datainspektionen samt *Länsstyrelserna i Norrbottens län och Hallands län* framför kritik mot att åtelkamerorna föreslås kunna placeras var som helst i terrängen. Datainspektionen betonar att det bör övervägas hur det ska förhindras att kameraövervakning vid åtlarna inte sker intill vägar, vandringsleder, grillplatser, elljusspår eller andra platser där människor kan vistas.

Flera remissinstanser, såsom *Länsstyrelserna i Västerbottens län, Södermanlands län och Dalarnas län*, anser att det inte är lämpligt att ange fasta klockslag inom vilka övervakningen får ske, bl.a. eftersom det anses dåligt anpassat till ljusförhållandena i norra Sverige under olika årstider. I stället förordas reglering utifrån solens upp- och nedgång eller liknande. *Svenska Jägareförbundet* ser inte något behov av någon reglering av när övervakning får ske.

Svenska Jägareförbundet och *Länsstyrelsen i Dalarnas län* anser inte att det område som överblickas av en kamera bör regleras.

Flera remissinstanser, såsom *Datainspektionen, Länsstyrelserna i Stockholms län, Uppsala län, Södermanlands län, Östergötlands län och Blekinge län* samt *Sveriges Advokatsamfund* ställer sig avvisande till användningen av det föreslagna uttrycket ”integritetsskyddande teknik” och efterlyser ett förtydligande av innebörden. Datainspektionen anser att manuell radering av kameraupptagningar inte utgör ”integritetsvänlig teknik”, eftersom enskilda då kommer att kunna identifieras.

Flertalet länsstyrelser påpekar behovet av ökad finansiering för informationsinsatser och ökad tillsyn om tillståndsplikten ersätts med en anmälningsplikt.

Ett antal remissinstanser, bland andra *Länsstyrelserna i Västernorrlands län, Värmlands län och Västerbottens län, Svenska Jägareförbundet* och *Naturvårdsverket* anser att det finns behov av kameraövervakning även av annat vilt än vildsvin, t.ex. i inventerings-syfte.

Några remissinstanser, däribland *Lantbrukarnas riksförbund, länsstyrelserna i Skåne län, Värmlands län och Uppsala län, Skogsindustrierna*

och *Sveaskog* samt *Sveriges Jordägareförbund* anser att användningen av åtelkameror vid vildsvinsjakt borde avregleras.

Förslaget i promemorian Komplettering av SOU 2014:54 Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt överensstämmer inte med regeringens bedömning. I promemorian föreslås att kameraövervakningen endast ska få ske kl. 22.00 – 6.00. Utöver de krav som utredningen föreslår för att kameraövervakning av vildsvinsåtel ska få ske föreslås i promemorian även att markeringen av det övervakade området ska vara väl synlig i alla ljusförhållanden och att kameran ska vara placerad maximalt 50 centimeter från marken. Dessutom föreslås att bevarandetiden för inspelat material begränsas till högst en vecka. Vidare föreslås att överträdelser av bestämmelserna om anmälningssplikt och bevarandetid ska straffsanktioneras med böter eller fängelse i högst ett år.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm, Göteborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten* och *Sveriges Advokatsamfund* har ingen invändning alternativt inga synpunkter på promemorians förslag.

Jägarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet och Lantbrukarnas riksförbund är kritiska mot i princip samtliga punkter i den föreslagna nya bestämmelsen med hänvisning till att regleringen är byråkratisk och komplicerad och inte kommer att leda till önskad effekt, dvs. en effektivare vildsvinsjakt.

Datainspektionen tillstyrker förslaget men framhåller att den föreslagna bestämmelsen saknar uppgifter om ändamålet med kameraövervakningen och ett klagörande av var övervakning inte får ske, t.ex. i närheten av vandringsleder, vägar och liknande. Vidare ifrågasätter *Datainspektionen* om de nya kriterierna är förenliga med kameraövervakningslagens krav på säkerhetsåtgärder och påpekar att förslaget innebär en särlösning i förhållande till kameraövervakningslagen, vilket inte är önskvärt.

Länsstyrelserna i Stockholms län, Gotlands län och Kronobergs län tillstyrker i allt väsentligt förslaget. En majoritet av *länsstyrelserna* avstyrker dock förslaget alternativt är kritiska mot föreslagna kriterier och flera länsstyrelser framhäver att förslaget inte kommer att leda till att viltstammen minskar eller till ett större antal lagligt uppsatta kameror. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* poängterar att redan det faktum att det krävs mycket detaljerade kriterier för att övervakningen ska vara anmälningsspliktig visar att kameraövervakning vid åteljakt efter vildsvin inte lämpar sig för ett anmälningsförfarande. *Länsstyrelserna i Värmlands län, Norrbottens län, Blekinge län och Hallands län* anser att användningen av kameror inom viltförvaltningen i stället bör regleras som ett särskilt jaktmedel i jaktlagstiftningen.

Datainspektionen samt *länsstyrelserna i Hallands län och Värmlands län* framhäver att det finns en svårighet i att kontrollera att kameraövervakningen endast sker i syfte att övervaka vildsvinsåtlar. Eftersom det finns andra viltarter som jagas i skogen är det inte omöjligt att viltkamerorna även kommer att användas i annat syfte än vad som föreslås.

Länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län anför att en reglering som innebär att kamerorna ska placeras lågt i förhållande till

marken innebär att mer yta i längsriktningen kan fångas på bild och även att en större yta än kan komma att övervakas. Dessutom kan vegetationen i naturen skymma en kamera som är placerad på låg höjd. *Länsstyrelserna i Södermanlands län och Uppsala län, Jägarnas Riksförbund och Svenska Jägareförbundet* tillägger att en lågt uppsatt kamera försvårar ändamålet med kameraövervakningen eftersom vildsvin kan smutsa ned kameran eller skada kameran vilket medför att bilderna inte blir användbara.

Jägarförbunden och Lantbrukarnas riksförbund framhåller att det är ett orimligt krav att markeringen ska vara synlig i alla ljusförhållanden och att området ska stänglas in. Det bör i stället räcka med skyltar vid naturliga vägar eller stigar som leder till platsen som kameraövervakas. *Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Jägareförbundet* anser att kraven på markering och kamerans höjd är omöjliga att genomföra samtidigt och förstnämnda förbund föreslår att kraven bör ersättas med ett krav på att kameran ska ha ett fotoupptagningsområde som på marken inte överstiger 100 kvadratmeter.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser att det råder en osäkerhet kring hur markeringen av det kameraövervakade området ska ske utan att den t.ex. rivs ner av högst vilt som också kan beträda området. En markering av området innebär även att risken för stöld av kameror med minneskort ökar, vilket i sin tur leder till att risken för spridning av det inspelade materialet är överhängande.

Enligt *Länsstyrelsen i Uppsala län, Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Jägareförbundet* innebär föreslagen tidsbegränsning att många timmar under året när vildsvinsjakten bedrivs inte kommer att omfattas av bestämmelsen. En kartläggning av vildsvinens rörelsemönster och direkta avskjutningar kommer därmed inte att kunna ske. Eftersom allmänheten normalt inte har tillträde till en åtelplats bör tidsbegränsningen helt tas bort och kameraövervakning tillåtas dygnet runt, alternativt mellan solens nedgång och uppgång.

Länsstyrelserna i Hallands län, Norrbottens län och Blekinge län ifrågasätter om inte den nuvarande tekniken för åtelkameror innebär att kameraövervakning av vildsvinsåtel leder till överträdelser av bestämmelserna om begränsning av tillgången av materialet och tystnadsplikten som finns i kameraövervakningslagen.

När det gäller anmälnans innehåll efterfrågar ett antal remissinstanser såsom *länsstyrelserna i Hallands län, Kronobergs län, Norrbottens län* och *Hallands län* ett krav på att anmälan ska innehålla uppgifter om platsen där kameraövervakning bedrivs för att tillsyn ska kunna utövas. *Länsstyrelsen i Värmlands län* påpekar samtidigt att en sådan reglering kan medföra att stöldriskerna för kamerorna ökar då en anmälan är en offentlig handling som allmänheten kan ta del av. I sammanhanget konstateras från flera håll, bl.a. *länsstyrelserna i Gävleborgs län, Skåne län och Västernorrlands län*, att det inte är önskvärt med särregleringar av detta slag i kameraövervakningslagen som är en förhållandevis enhetlig lagstiftning.

Flera remissinstanser, t.ex. *Datainspektionen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Jägareförbundet*, invänder mot förslaget om en kortare bevarandetid om en vecka för inspelat material. *Jägarnas Riksförbund* anför att det är osannolikt att en övervakare

besöker åtelplatsen en gång i veckan och anser att materialet ska få sparas hur länge som helst, förutom bilder som tagits av människor vilka ska raderas omedelbart. Enligt *Svenska Jägareförbundet* störs den jaktliga verksamheten av att människor, som förrirrar sig eller medvetet tar sig in på en åtelplats där jakt bedrivs, avlägger doft på platsen så att vildsvinen inte vågar komma fram. Eftersom det i allemansrätten inte ingår en rätt att störa annan laglig verksamhet som fastighetsägaren bedriver, såsom jakt, kan en åtelplats inte anses vara "en plats dit allmänheten har tillträde".

Ett antal remissinstanser, däribland *Naturvårdsverket* samt *länsstyrelserna* i *Dalarnas län* och *Kronobergs län* framhäver betydelsen av att kameraövervakning även sker av annat vilt än vildsvin, t.ex. i inventeringssyfte.

Flera *länsstyrelser* pekar också på att det blir svårt att bedriva en effektiv tillsyn.

Skälen för regeringens bedömning: Ett undantag från tillståndsplikten får endast avse kameraövervakning där det inte är motiverat med en individuell prövning i varje enskilt fall (prop. 2012/13:115 s. 51 f.). Ett undantag ska således vara avgränsat till kameraövervakning där intresset av övervakning regelmässigt väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad.

När det gäller intresset av kameraövervakning kan det konstateras att syftet med övervakning av viltätlar, till skillnad från vad som generellt är fallet i kameraövervakningslagen, varken är brottsbekämpning eller förebyggande av olyckor. Övervakningen sker inte heller i syfte att övervaka personer. I stället är avsikten att effektivisera vildsvinsjakten för att minska vildsvinsstammarna i syfte att minska de skador på jordbruk och skog samt, mera indirekt, de trafikolyckor som vildsvinen orsakar. Regeringen har i förarbetena till kameraövervakningslagen uttalat att det finns ett samhälleligt intresse av kameraövervakning med en effektiviserad vildsvinsjakt som syfte (prop. 2012/13:115 s. 72).

När det gäller integritetsintresset utgör skog och mark platser som i kameraövervakningspraxis generellt sett anses ha ett högt integritetsintresse. Det hänger samman med att skog och mark ofta används för rekreation och att de flesta människor inte förväntar sig att bli kameraövervakade där. Vid bedömningen av integritetsintresset ska som nämnts ovan särskilt beaktas om teknik som främjar skyddet av den personliga integriteten ska användas vid övervakningen. Även omständigheter som kamerans placering, vilken typ av kamera som används och begränsningen av det övervakade området är avgörande för bedömningen av om kameraövervakningen är godtagbar ur integritets-synpunkt. En anmälningsplikt för kameraövervakning med åtelkameror måste alltså förenas med begränsande villkor för att säkerställa att integritetsintrånget, som tidigare nämnts, är försumbart.

Det kan konstateras att majoriteten av remissinstanserna är kritiska till de krav som föreslås i promemorian. Från flera håll har framförts att kraven är ogenomförbara eller medför att kameraövervakningen blir praktiskt omöjlig och inte kommer att leda till en effektivisering av vildsvinsjakten. Det har också ifrågasatts om en övergång till en anmälningsplikt med föreslagen utformning kommer att leda till fler lagligt uppsatta kameror. Länsstyrelserna har även lyft fram svårigheten

att utöva tillsyn över kriterierna. Till detta kommer att bl.a. Datainspektionen menar att det finns betänkligheter med dagens teknik rörande säkerhetskraven.

Huvudsyftet med att ta bort tillståndskravet och ersätta det med en anmälningsskyldighet är att underlätta vildsvinsjakten. En annan önskvärd effekt är att öka förekomsten av lagliga kameror. För att uppnå detta är det av avgörande betydelse att de kriterier som ställs upp för en övervakning inte omöjliggör eller på något sätt försvårar jakten. Remissutfallet visar på de stora svårigheter som finns med att formulera generella krav som kan antas leda till en effektivare jakt och samtidigt säkerställa att övervakningen kan ske med ett försumbart intrång. Detta beror bland annat på att kraven måste anpassas till ett stort antal fall eftersom de platser där det kan bli aktuellt att sätta upp kameror kan variera kraftigt när det gäller natur- och teknikförhållanden. Dessutom måste kriterierna vara förhållandevis strikta för att kompensera för det faktum att det i dag, såvitt är känt, inte finns några kameror med en inbyggd teknik som främjar skyddet av den personliga integriteten. Regeringen gör, mot bakgrund av detta, bedömningen att det krävs ytterligare överväganden när det gäller möjligheterna att införa ett generellt undantag från tillståndsskyldigheten som uppfyller såväl skyddet för integriteten som det ändamål som kameraövervakningen är avsedd för.

Till detta kommer att kameraövervakningslagen för närvarande är föremål för översyn (Kameraövervakning – brottsbekämpning och integritetsskydd, dir. 2015:125). Utredningen, som ska redovisa sitt uppdrag den 28 februari 2017, ska bl.a. ta ställning till om kameraövervakning av maskiner och annan utrustning som används i skogs- och lantbruket behöver underlättas och analysera om det finns tillräckliga förutsättningar enligt kameraövervakningslagen att ge tillstånd till övervakning av platser som är svåra att precisera i förväg. Regeringen förutser vidare ett behov av översyn av kameraövervakningslagen med hänsyn till EU:s pågående reform av dataskyddsregleringen. Regeringen kommer därför att ge utredaren tilläggsdirektiv om frågor som rör anpassningen till den nya EU-rättsliga dataskyddsregleringen. En sådan översyn kan komma att innebära andra förutsättningar för kameraövervakning av vilt.

Sammantaget anser regeringen att det i nuläget inte finns förutsättningar att gå vidare med förslaget om att ersätta tillståndsskyldigheten med ett anmälningsskydd. Regeringen avser dock att överväga frågan vidare inom ramen för en kommande översyn av kameraövervakningslagen.

Utredningen har pekat på att ett annat sätt att öka antalet kameror som står under länsstyrelsens tillsyn skulle kunna vara att sänka ansökningsavgiften för viltövervakning för fysiska personer så att den ligger på en rimligt låg nivå. Regeringen avser att överväga en sådan möjlighet.

7 Skyndsam handläggning av mål om jakt efter vissa rovdjur

Regeringens förslag: Mål om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska handläggas skyndsamt.

Regeringens bedömning: Riksdagens tillkännagivande Om rovdjurspolitikens inriktning (bet. 2015/16: MJU12, rskr. 2015/16:109) är färdigbehandlat i och med att regeringen under våren 2016 ändrade jaktförordningen i syfte att anpassa denna efter Högsta förvaltningsdomstolens beslut.

Förslaget i promemorian Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur överensstämmer i sak med regeringens förslag. I promemorian föreslås att det i jaktförordningen tas in en bestämmelse om att ärenden om skyddsjakt eller licensjakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska hanteras skyndsamt.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan invändningar. *Kammarrätten i Göteborg* har dock framhållit att om syftet med bestämmelsen är att tydliggöra behovet av snabb handläggning även i domstol bör i bestämmelsen anges att den skyndsamma handläggningen gäller inte bara ”ärenden” utan även ”mål”.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I promemorian Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur föreslås att 58 § jaktförordningen med hänsyn till EU-rätten ska ändras så att länsstyrelsernas beslut om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Regeringen har under våren 2016 ändrat jaktförordningen så att sådana jaktbeslut ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I promemorian föreslås även att det i jaktförordningen ska föreskrivas att ärenden om skyddsjakt eller licensjakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska hanteras skyndsamt.

Av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen följer att en rättegång ska genomföras inom skälig tid. Vidare föreskrivs i 17 § förordningen (1996:382) med förvaltningsrättsinstruktion att mål vid förvaltningsrätt ska avgöras så snart det kan ske, vilket innebär att mål som är klara för avgörande inte får bli liggande utan åtgärd någon längre tid. Det finns i flera författningar särskilda bestämmelser om att mål ska handläggas skyndsamt. I praktiken innebär det att målen handläggs med förtur i domstolen. För de allmänna förvaltningsdomstolarna gäller t.ex. ett skyndsamhetskrav vid handläggningen av t.ex. mål som rör tvångsvård av missbrukare, unga, psykiatrisk tvångsvård samt smittskyddslagen. Andra exempel på mål som ska handläggas skyndsamt är sekretessmål och mål som rör offentlig upphandling.

När det gäller mål om skyddsjakt och licensjakt saknas särskilda krav på skyndsamhet. I stället gäller huvudregeln att de ska avgöras så snart det är möjligt.

Enligt promemorian är det särskilt viktigt att beslut om skyddsjakt handläggs skyndsamt, eftersom dessa syftar till att förhindra skador. Beslut om skyddsjakt utlöses genom att exempelvis ett rovdjur attackerar

tamdjur. För att förhindra fler attacker kan det krävas ett snabbt beslut om skydds jakt.

Enligt promemorian visar en genomgång av handläggningen av några uppmärksammade ärenden om skydds jakt att det har varit möjligt för såväl Naturvårdsverket som förvaltningsrätterna att fatta beslut inom den beslutande jakttiden. Först när ärendet därutöver kom att prövas även i kammarrätt och i Högsta förvaltningsdomstolen hann jakttiden löpa ut. I dessa fall kom beslut om att jakt inte får ske i avvaktan på ett avgörande av sakfrågan (beslut om inhibition) i praktiken att bli styrande för om skydds jakten kunde genomföras eller inte. Att frågan om skydds jakt i praktiken avgörs på det sättet framstår enligt promemorian som mindre önskvärt.

För beslut om licensjakt gör sig skyndsamhetskravet enligt promemorian inte lika starkt gällande. Det är dock enligt promemorian rimligt att samma reglering ska gälla för båda besluten. Mot denna bakgrund föreslås i promemorian att det i jaktförordningen införs en reglering om att ärenden om skydds jakt och licensjakt efter rovdjur ska hanteras skyndsamt. Syftet är att besluten i normalfallet ska kunna överprövas i sak i förvaltningsrätten och att kammarrätten ska hinna ta ställning till frågan om prövningstillstånd före den beslutande jakttiden så att beslutet kan verkställas om förutsättningar för skydds jakt eller licensjakt finns. Det förutsätter dock att jakttiden från början bestäms på ett rimligt sätt samt att länsstyrelserna fattar beslut om licensjakt i god tid.

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att det finns skäl att införa krav på skyndsamt handläggning av beslut om jakt efter stora rovdjur.

Promemorians förslag innebär att skyndsamhetskravet avser ärenden om skydds jakt och licensjakt. Kammarrätten i Göteborg har uppmärksammat att förslagets ordalydelse inte tycks vara tillämplig på mål i domstol, utan endast på myndighetsärenden.

Genom ändring i jaktförordningen har regeringen under våren 2016 infört en bestämmelse om skyndsamt handläggning av ärenden om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn. Ändringen trädde i kraft den 1 april 2016.

En bestämmelse som ställer krav på skyndsamt handläggning även i domstol bör uttryckligen ange att även handläggning av mål i domstol avses. En sådan bestämmelse får anses röra rättegången. Bestämmelser om rättegången meddelas enligt 11 kap. 2 § regeringsformen i lag.

En ny bestämmelse om skyndsamt vid handläggningen av mål om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn bör därför införas i jaktlagen.

Riksdagen har i olika sammanhang behandlat frågor med anknytning till överklagande av jaktbeslut. I december 2015 tillkännagav riksdagen för regeringen att Högsta förvaltningsdomstolens avgörande bör inväntas innan några förändringar i jaktförordningen införs och att regeringen bör upprätthålla den nu gällande beslutsordningen för skydds- och licensjakt (bet. 2015/16: MJU12, rskr. 2015/16:109).

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade beslut i målet den 18 december 2015 (Mål nr 312-5). Domstolen fann att överklagandeförbudet i jaktförordningen står i strid med unionsrätten såvitt gäller beslut om jakt efter en art som skyddas av EU:s art- och habitatdirektiv.

Med hänsyn till EU-rätten ska sådana beslut således kunna överklagas till domstol.

Som nämnts ovan har regeringen ändrat jaktförordningen, vilket skett i syfte att anpassa denna efter Högsta förvaltningsdomstolens beslut. I och med detta anser regeringen att tillkännagivandet är färdigbehandlat.

8 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Handläggningen av tillståndsärenden om utfodring av vilt samt tillsyn bedöms kunna finansieras inom länsstyrelsernas nuvarande ekonomiska ramar. De kostnader som förslagen medför beträffande överklaganden till domstol bedöms rymmas inom Sveriges Domstolars befintliga anslag.

Det minskade betetrycket till följd av begränsningen av utfodring av vilt minskar förlusterna för jord- och skogsbruk och kan antas bidra till en bättre uppfyllelse av miljömålen. Tillståndskravet leder till ökad administration för den som vill utfodra vilt.

Utredningens och promemoriornas bedömning: Kostnaderna om förslagen genomförs bedöms ligga inom de befintliga anslagen för länsstyrelserna och domstolarna.

Remissinstanserna har pekat på behovet av ökade resurser till länsstyrelserna om utredningens förslag genomförs. *Kammarrätten i Stockholm* förutsätter att frågan om antalet överklaganden till domstolarna följs upp om förslaget genomförs och att domstolarna kompenseras för ökade kostnader.

Skälen för regeringens bedömning

Konsekvenser för det allmänna

Enligt förslaget ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter och beslut om utfodring av frilevande vilt som inte hålls i hägn. Regeringen bedömer vidare att det i jaktförordningen ska föreskrivas ett generellt förbud mot utfodring under vegetationsperioden, från vilket länsstyrelserna efter ansökan i det enskilda fallet ska kunna medge undantag. Länsstyrelserna ska utöva tillsynen över att föreskrifter och förbud följs. Vidare ska länsstyrelserna kunna besluta om de förelägganden och förbud som behövs för tillsynen. Beslut om förelägganden och förbud ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta kommer att medföra en ökad mängd ärenden hos länsstyrelserna och mål hos domstolarna.

Som nämnts i avsnitt 5.1 uppges andelen jägare som utfodrar vilt ha ökat mellan 2009 och 2013 från 41 till 55 procent. Uppgiften avser utfodring som utförs av jägaren själv eller av jägaren tillsammans med andra jägare. De flesta jägare jagar i jaktlag, som varierar i storlek mellan ett tiotal personer ända upp till närmare 30. Utfodring bedrivs under hela året, men huvuddelen sker erfarenhetsmässigt i stödjande syfte under vinterhalvåret. Antalet ansökningar om tillstånd till utfodring under

vegetationsperioden bedöms därför bli begränsat. Det är svårt att förutse kostnaden för länsstyrelserna. Genom tillståndskravet kommer dock behovet av tillsyn över utfodring av vilt att vara förhållandevis litet. Hanteringen av tillståndsärenden samt tillsynen bedöms därför kunna finansieras inom länsstyrelsernas nuvarande ekonomiska ramar. Antalet överklaganden till domstol är svårt att förutsäga, men förväntas bli begränsat. De kostnader som förslaget medför bedöms därför rymmas inom Sveriges Domstolars befintliga anslag.

Minskad utfodring leder till minskad mängd vilt och därmed färre viltolyckor, vilket bör minska samhällets kostnader i detta avseende. Förslaget angående skyndsamt handläggning av mål i domstol om överklagande av beslut om skydds- eller licensjakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn beräknas inte leda till några kostnadsökningar.

Konsekvenser för enskilda

Ett sådant generellt förbud mot utfodring under vegetationsperioden som enligt regeringens bedömning bör införas förutsätts leda till en minskning av mängden vilt och därmed av skador av vilt på jordbruksgrödor och skog, vilket bör minska de ekonomiska förlusterna för jord- och skogsbruk på grund av viltskador. En följd av det till det nämnda förbudet knutna kravet på tillstånd för utfodring är en ökad administrativ börda för den som vill utfodra vilt.

Konsekvenser för miljön

En begränsning av utfodring av vilt leder till ökade möjligheter att hålla viltstammarna på lämpliga nivåer utifrån de ekologiska förutsättningarna. Det samlade betetrycket från hjortar och rådjur på främst lövträd och örter, vilket påverkar även djurarter som är specialiserade på dessa växter, gör att minskade stammar kan antas bidra till en bättre uppfyllelse av miljömålen levande skogar och ett rikt växt- och djurliv. Reglering av vildsvinsstammen minskar de negativa effekterna på jordbruket och ökar därmed indirekt möjligheten att uppnå miljömålet ett rikt odlingslandskap.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 december 2016.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med promemorians förslag. Utredningen föreslår att ikraftträdande ska ske den 1 juli 2015.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig i frågan.

Skälen för regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna är angelägna och bör träda i kraft så snart som möjligt. Lagändringarna bör därför träda i kraft den 1 december 2016.

10 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

4 §

Ändringen innebär att ett nytt *tredje stycke* införs enligt vilket regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn. Med stöd av bemyndigandet kan regeringen i jaktförordningen införa t.ex. ett allmänt förbud mot utfodring under vegetationsperioden. Regeringen kan även delegera föreskrifträtten till en förvaltningsmyndighet. Den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet besluta om undantag från ett sådant förbud. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 5.3.

42 a §

Paragrafen är *ny*. Enligt bestämmelsen utövar länsstyrelserna tillsynen över att föreskrifter och beslut om utfodring av vilt följs. Länsstyrelserna får vidare meddela de förelägganden och förbud som behövs för tillsynen. Länsstyrelsernas beslut om förelägganden och förbud får förenas med vite. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 5.3.

42 b §

I paragrafen, som är *ny*, föreskrivs att mål om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska handläggas skyndsamt. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.

54 §

Ändringen innebär att länsstyrelsernas beslut om förelägganden och förbud enligt den nya 42 a § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 5.3.

Ikraftträdandebestämmelse

De nya bestämmelserna och ändringarna i lagen träder i kraft den 1 december 2016. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Sammanfattning av betänkandet Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (SOU 2014:54)

Utfodring av vilt

Myndigheter måste i de fall samverkan inte fungerar ges möjligheter att agera för att undvika oacceptabla problem med växande viltstammar och ökad polarisering mellan olika intressen. Problemet utgör, enligt min uppfattning, i dag den stödjande utfodringen av frilevande klövvilt, särskilt av vildsvin. I nuvarande jaktlagstiftning finns inga definitioner avseende utfodring.

Jag föreslår att följande definitioner av utfodring införlivas i jaktförordningen.

- Med utfodring avses utplacering av foder till frilevande vilt i syfte att stödja eller avleda. Åtling är inte att betrakta som utfodring.
- Med stödjande utfodring avses utplacering av foder i syfte att gynna frilevande vilt genom förbättrad överlevnad eller reproduktion.
- Med avledande utfodring avses utplacering av en liten mängd foder i syfte att styra frilevande vilt för att minska skadepåverkan.
- Med åtling avses utplacering av en liten mängd foder eller annat material i syfte att locka vilt till särskilt iordningsställd plats för att underlätta jakt.

Utifrån dessa definitioner och den beskrivna problembilden föreslår jag ett entydigt förbud mot stödjande utfodring av klövvilt under vegetationsperioden. Med hänsyn till den enighet som finns om detta kan ett sådant förbud klart uttryckas i jaktförordningen. Däremot bör avledande utfodring fortsatt vara möjligt under denna tid. Den nationellt ansvariga viltförvaltningsmyndigheten ska också i föreskrifter kunna meddela undantag från förbudet. Det kan exempelvis finnas behov av att tillåta saltstenar under vegetationsperioden. Saltsten innefattas formellt i foderdefinitionen. Åtling är att betrakta som en jaktmetod. Naturvårdsverket har redan idag rätt att meddela föreskrifter för åteljakt enligt 15 § jaktförordningen för vildsvin. Någon ytterligare reglering om åtling är därmed inte nödvändig. Det är viktigt att åtling med en liten mängd foder även fortsättningsvis är tillåtet under vegetationsperioden för att underlätta jakt på vildsvin. Frågan kring stödjande utfodring av klövvilt utanför vegetationsperioden är mer komplicerad. För vissa arter, på vissa områden, under viss tid finns, och kommer finnas, behov av att utfodra vilt i syfte att stödja populationerna. På andra områden, under annan tid, finns inte detta behov. Eventuella behov av att begränsa utfodring utanför vegetationsperioden bör först och främst avgöras av jägare och markägare i samverkan med andra intressen som t.ex. jord- och skogsbruk. Begränsningar måste dock också kunna ske av myndigheter om den frivilliga samverkan inte lyckas hantera dessa frågor. Begränsningar bör dock endast genomföras under begränsad tid och på de områden där behoven fastställts. Jag föreslår att regeringen i jaktförordningen ger ett bemyndigande till den nationellt ansvariga viltförvaltningsmyndigheten att, efter hörande av Jordbruksverket,

meddela föreskrifter om utfodring av frilevande klövvilt. Myndigheten bör vid framtagandet av föreskrifterna även meddela allmänna råd. Till hjälp under arbetet bör det nationella klövviltsrådet involveras som stöd genom sin kompetens inom olika kunskapsområden. Om det visar sig att varken samverkan, eller den genom föreskrifter föreslagna regleringen av utfodring, är tillräckligt för att hantera uppkomna problem av frilevande klövvilt, ska länsstyrelsen kunna meddela enskilda beslut om ytterligare begränsning eller förbud av utfodring av klövvilt. Dessa beslut kan även innefatta avledande utfodring ifall exempelvis antalet utfodringsplatser är så stort att dess effekt blir stödjande. Syftet är att komma till rätta med en alltför långtgående stödjande effekt av utfodringen. Eftersom ett generellt förbud mot stödjande utfodring föreslås under vegetationsperioden i jaktförordningen, menar jag att enskilda beslut av länsstyrelsen om förbud eller begränsningar endast kommer att realiseras under särskilda omständigheter. Dessa förbud, eller ytterligare begränsningar, bör fattas på grundval av exempelvis skador på jord- och skogsbruk, skador på annan privat eller allmän egendom samt viltolyckor i trafiken eller risk för sådana skador eller olyckor. Besluten bör avse begränsade områden under begränsade tider. Tillsynen av förbudet i jaktförordningen mot stödjande utfodring under vegetationsperioden, Naturvårdsverkets föreskrifter om utfodring och länsstyrelsernas beslut föreslås skötas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen är redan i dag behörig myndighet att utöva kontroll över foderföretag i primärproduktionen. Detta gäller foder enligt förordning (2006:814) om foder och animaliska biprodukter. Länsstyrelsen ges enligt mitt förslag möjlighet att meddela föreläggande och beslut mot otillåten utfodring. Förelägganden och beslut får förenas med vite.

Kameraövervakning av vilt

Det finns starka skäl för att underlätta kameraövervakning av vildsvinsåtlar. Jag föreslår därför att sådan övervakning under vissa förutsättningar ska få ske utan individuell tillståndsprövning av länsstyrelsen. Det ska vara tillräckligt med en anmälan. Förutsättningar skulle vara att övervakningen begränsas till ett mindre område som tydligt markeras, att kameraövervakning endast får ske mellan 18.00 och 09.00 och att det används någon form av integritetsskyddande teknik. Avgiften för ansökan om tillstånd för kameraövervakning av vilt sänks från 3 700 kronor till 700 kronor för fysisk person.

Författningsförslag i betänkandet Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (SOU 2014:54)

Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs att 4 § jaktlagen (1987:259) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Viltet skall vårdas i syfte att
– bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet, och

– främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Viltet skall vårdas i syfte att
– bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet, och

– främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter och beslut om utfodring av frilevande vilt.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över utfodring av frilevande vilt och får inom ramen för sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden som behövs för att föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av denna paragraf om utfodring ska följas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen

Härigenom föreskrivs
dels att 2 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 15 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag används följande ord och uttryck med nedan angiven betydelse.

Kameraövervakning

Användning av övervakningsutrustning.

Övervakningsutrustning

Övervakningskameror och övrig övervakningsutrustning.

Övervakningskameror

TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning samt separata tekniska anordningar för avlyssning eller upptagning av ljud vilka i samband med användning av sådan utrustning används för personövervakning.

Övrig övervakningsutrustning

Separata tekniska anordningar för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial.

Tredjeland

En stat som varken ingår i Europeiska unionen eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Behandling

Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vid kameraövervakning vidtas i fråga om bild- och ljudmaterial, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. upptagning, orga-

nisering, lagring, bearbetning eller ändring, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande, sammanställning eller samkörning, utplåning eller förstöring.

Banklokal och lokal hos kreditmarknadsföretag

En lokal där det huvudsakligen bedrivs rörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Postkontor

En lokal där det huvudsakligen bedrivs verksamhet i vilken ingår postverksamhet enligt postlagen (2010:1045).

Butikslokal

En lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra näringsställen.

Tunnelbanestation

Ett område där det bedrivs tunnelbaneverksamhet och krävs färdbevis för att vistas.

Åtel

Plats som iordningställs i syfte att locka vilt för att jaga.

Samtycke

Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken någon efter att ha fått information godtar att bli kameraövervakad eller att bild- och ljudmaterial överförs till tredjeland.

Personuppgifter

All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.

15 a §

En övervakningskamera får efter anmälan sättas upp för kameraövervakning av åtel för vildsvin om

1. övervakningskameran är fast monterad och försedd med fast optik,

2. övervakningskameran har ett upptagningsområde som på marken inte överstiger 36 kvadratmeter och det övervakade området är tydligt markerat,

3. övervakning endast sker klockan 18.00 – 09.00.,

4. integritetsskyddande teknik används.

Avlyssning eller upptagning av ljud får inte ske utan tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Övergångsbestämmelser

En ansökan i ett ärende om tillstånd till kameraövervakning av åtel för vildsvin som har inletts före ikraftträdandet ska ses som en anmälan efter den 1 juli 2015.

Förteckning över remissinstanser, betänkandet Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (SOU 2014:54)

Svea hovrätt, Kammarrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Datainspektionen, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Uppsala universitet, Naturvårdsverket, Regelrådet, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Sveriges lantbruksuniversitet, Djurens rätt, Friluftsförbundet, Förbundet Sveriges Småbrukare, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund, Naturskyddsföreningen, Skogsindustrierna, Sveaskog Förvaltnings AB, Svenska Jägareförbundet, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund, Sveriges Jordägareförbund, Viltskadecenter och Världsnaturfonden.

Sammanfattning av promemorian Komplettering av SOU 2014:54 Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt

En övervakningskamera ska efter anmälan få sättas upp för kameraövervakning av en vildsvinsåtel, om

1. kameran är fast monterad och försedd med fast optik,
2. kameran har ett upptagningsområde som på marken inte överstiger 36 kvadratmeter,
3. det övervakade området är tydligt markerat och markeringen är väl synlig i alla ljusförhållanden,
4. övervakning sker endast klockan 22.00 – 6.00 samt
5. kameran är placerad maximalt 50 centimeter från marken.

Avlyssning eller upptagning av ljud ska inte få ske utan tillstånd.

Bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning av en vildsvinsåtel dit allmänheten har tillträde ska endast få bevaras under högst en vecka.

Innehållet i anmälan ska motsvara de krav som uppställs i kameraövervakningslagen.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen om anmälningsplikt ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som bryter mot bestämmelsen om bevarandetid avseende bild- och ljudmaterial från allmän kameraövervakning av vildsvinsåtel.

Författningsförslag i promemorian Komplettering av SOU 2014:54 Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt

Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460)

Härigenom föreskrivs i fråga om kameraövervakningslagen (2013:460) dels att 2, 8, 21, 32 och 45 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 15 a §, av följande lydelse.

2 §

I denna lag används följande ord och uttryck med nedan angiven betydelse.

Nuvarande lydelse

Kameraövervakning	Användning av övervakningsutrustning.
Övervakningsutrustning	Övervakningskameror och övrig övervakningsutrustning
Övervakningskameror	TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning samt separata tekniska anordningar för avlyssning eller upptagning av ljud vilka i samband med användning av sådan utrustning används för personövervakning.
Övrig övervakningsutrustning	Separata tekniska anordningar för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial.
Tredjeland	En stat som varken ingår i Europeiska unionen eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.
Behandling	Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vid kameraövervakning vidtas

i fråga om bild- och ljudmaterial, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. upptagning, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande, sammanställning eller samkörning, utplåning eller förstöring.

Banklokal och lokal hos kreditmarknadsföretag	En lokal där det huvudsakligen bedrivs rörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.
Postkontor	En lokal där det huvudsakligen bedrivs verksamhet i vilken ingår postverksamhet enligt postlagen (2010:1045).
Butikslokal	En lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra näringsställen.
Tunnelbanestation	Ett område där det bedrivs tunnelbaneverksamhet och krävs färdbevis för att vistas.
Samtycke	Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken någon efter att ha fått information godtar att bli kameraövervakad eller att bild- och ljudmaterial överförs till tredjeland.
Personuppgifter	All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag används följande ord och uttryck med nedan angiven betydelse.

Kameraövervakning	Användning av övervakningsutrustning.
Övervakningsutrustning	Övervakningskameror och övrig

Övervakningskameror	<p>övervakningsutrustning</p> <p>TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning samt separata tekniska anordningar för avlyssning eller upptagning av ljud vilka i samband med användning av sådan utrustning används för personövervakning.</p>
Övrig övervakningsutrustning	<p>Separata tekniska anordningar för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial.</p>
Tredjeland	<p>En stat som varken ingår i Europeiska unionen eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.</p>
Behandling	<p>Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vid kameraövervakning vidtas i fråga om bild- och ljudmaterial, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. upptagning, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande, sammanställning eller samkörning, utplåning eller förstöring.</p>
Banklokal och lokal hos kreditmarknadsföretag	<p>En lokal där det huvudsakligen bedrivs rörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.</p>
Postkontor	<p>En lokal där det huvudsakligen bedrivs verksamhet i vilken ingår postverksamhet enligt postlagen (2010:1045).</p>
Butikslokal	<p>En lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra näringsställen.</p>

Ett område där det bedrivs tunnelbaneverksamhet och krävs färdbevis för att vistas.

Plats som iordningställs i syfte att locka vildsvin för att jaga.

Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeytring genom vilken någon efter att ha fått information godtar att bli kameraövervakad eller att bild- och ljudmaterial överförs till tredjeland.

All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.

Tillstånd till kameraövervakning krävs för att en övervakningskamera ska få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Tillstånd behövs dock inte i fall som avses i 10-15 §§. Kameraövervakning som avses i 12-15 §§ är tillåten efter anmälan.

8 §

Tillstånd till kameraövervakning krävs för att en övervakningskamera ska få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Tillstånd behövs dock inte i fall som avses i 10-15 a §§. Kameraövervakning som avses i 12-15 a §§ är tillåten efter anmälan.

En övervakningskamera får efter anmälan sättas upp för kameraövervakning endast i syfte att övervaka en vildsvinsätel, om

1. kameran är fast monterad och försedd med fast optik,

2. kameran har ett upptagningsområde som på marken inte överstiger 36 kvadratmeter,

3 det övervakade området är klart avgränsat

4. övervakning sker endast mellansolens nedgång och solens uppgång samt

5. kameran är placerad minst 100 centimeter från marken och vinklad neråt mot vildsvinsäteln.

Avlyssning eller upptagning av ljud får inte ske utan tillstånd.

21 §

En anmälan om kameraövervakning enligt 12–15 §§ ska göras skriftligen hos länsstyrelsen i det län där kameraövervakningen ska ske.	En anmälan om kameraövervakning enligt 12–15 a §§ ska göras skriftligen hos länsstyrelsen i det län där kameraövervakningen ska ske.
--	--

I en anmälan om kameraövervakning ska det anges

1. vem som ska bedriva kameraövervakningen samt i förekommande fall vem som ska ha hand om övervakningen för anmälares räkning och var övervakningen ska förekomma,

2. vilken typ av verksamhet som övervakningen ska förekomma i,

3. om bilder ska spelas in och bevaras eller, i fall som avses i 12 §, ljud avlyssnas och tas upp,

4. vilka kategorier av befattningshavare som ska få ha tillgång till det bevarade materialet, och

5. om området omedelbart utanför in- och utgångar samt uttagsautomater eller liknande anordningar ska övervakas i enlighet med bestämmelserna i 12 §.

Om de förhållanden som har redovisats i en anmälan enligt andra stycket ändras, ska länsstyrelsen skriftligen underrättas om förändringen.

32 §

Bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde får bevaras under högst två månader, om inte länsstyrelsen beslutar om en längre bevarandetid.

Bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning av en vildsvinsätel dit allmänheten har tillträde får dock endast bevaras under högst två veckor.

Bild- och ljudmaterial från kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde får inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med övervakningen.

När bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning inte längre får bevaras ska det omedelbart förstöras.

45 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna i

1. 8 § om tillståndsplikt,

2. 12–15 §§ om anmälningsplikt,

3. 25 § om upplysningsplikt,

4. 32 § första stycket om bevarandetid, och

5. 34 § om överföring till tredjeland.

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna i

1. 8 § om tillståndsplikt,

2. 12–15 a §§ om anmälningsplikt,

3. 25 § om upplysningsplikt,

4. 32 § första och andra styckena om bevarandetid, och

5. 34 § om överföring till tredjeland.

Detsamma gäller den som bryter mot villkor i beslut som har

Bilaga 5

meddelats med stöd av 19 eller 20 §.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

För en gärning som omfattas av ett vitesföreläggande ska det inte dömas till ansvar.

Förteckning över remissinstanser, promemorian Komplettering av SOU 2014:54 Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt

Kammarrätten i Stockholm, Göteborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Datainspektionen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Uppsala universitet, Naturvårdsverket, Regelrådet, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Sveriges lantbruksuniversitet, Civil Rights Defenders, Djurens rätt, Friluftsförbundet, Förbundet Sveriges Småbrukare, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund, Naturskyddsföreningen, Skogsindustrierna, Sveaskog Förvaltnings AB, Svenska Jägareförbundet, Svenskt Friluftsliv, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund, Sveriges Jordägareförbund, Viltskadecenter, Världsnaturfonden.

Sammanfattning av promemorian Överprövning av beslut om skydds jakt och licensjakt för vissa rovdjur

Bestämmelsen 58 § jaktförordningen innebär att om Naturvårdsverket självt beslutar om skydds jakt eller licensjakt på björn, varg, järv eller lo (och beslut på skydds jakt av kungsörn) kan det beslutet överklagas till förvaltningsdomstol. Skulle däremot Naturvårdsverket fatta beslut om delegation av skydds jakt eller licensjakt av de nämnda rovdjuren kan inledningsvis själva delegationsbeslutet inte överklagas. När sedan länsstyrelsen som första instans fattar beslut i frågan kan det beslutet överklagas till Naturvårdsverket, men Naturvårdsverkets beslut kan därefter inte överklagas. Skydds jaktbeslut eller licensjaktbeslut på dessa rovdjur där länsstyrelsen utgör första instans kan därmed som huvudregel inte överprövas av domstol.

Samtidigt har Sverige ratificerat art- och habitatdirektivet, som ger björn, varg och lodjur ett strikt skydd och Århuskonventionen, som anger att Sverige ska se till att allmänheten har rätt att få sådana beslut prövade av domstol eller i administrativ ordning och att rättsmedlen ska vara objektiva, rättvisa, snabba och inte oöverkomligt kostsamma.

Kommissionen driver ett överträdelseärende mot Sverige om den bristande möjligheten att rättsligt pröva beslut om skydds jakt och licensjakt av rovdjur. Kommissionen anser att ordningen i Sverige om att jaktbeslut som fattats av länsstyrelsen endast kan överklagas till Naturvårdsverket inte är i överensstämmelse med Århuskonventionen jämfört med artikel 216.2 i EUF-fördraget och principen om ändamålsenlig verkan av art- och habitatdirektivet.

Slutsatsen i denna promemoria är att överklagandeförbudet inte i och för sig strider mot Århuskonventionen. Däremot är ett sådant förbud inte förenligt med grundläggande principer om effektiva nationella rättsmedel och principen om EU-rättens ändamålsenliga verkan. Det är därutöver möjligt att förbudet även strider mot likvärdighetsprincipen.

En bedömning är vidare att en nämnd för överprövning med ett brett deltagande från partsintressenter inte är ett godtagbart alternativ till domstolsprövning och skulle också med hänsyn till att den beräknade ärendemängden skulle uppgå till knappt 20 ärenden om året utgöra ett kostsamt och ineffektivt alternativ.

Huvudregeln är att dömande verksamhet ska ske i domstol. Ärenden som rör frågor om skydds- och licensjakt är juridiskt komplicerade och har ofta starka intressekonflikter. Det finns därför vid handläggningen av denna typ av ärenden starka skäl för en öppen process med god insyn. Det är även tveksamt om en nämnd skulle vara förenlig med Europa-konventionens krav och EU-rätten.

Det föreslås mot denna bakgrund att länsstyrelsernas beslut om skydds- eller licensjakt av rovdjur ska överklagas till förvaltningsdomstol i stället för till Naturvårdsverket.

Det som har anförts mot ett domstolsförfarande är främst kravet om skyndsamt, men även att domstolarna skulle sakna kompetens. Det

föreslås därför att det i jaktförordningen införs en reglering om att beslut om skyddsjakt och licensjakt av rovdjur ska hanteras skyndsamt. Syftet är att besluten i normalfallet ska kunna överprövas i sak i underrätten och att kammarrätten ska hinna ta ställning till frågan om prövningstillstånd före den beslutade jakttiden så att beslutet kan verkställas om förutsättningar för skyddsjakt eller licensjakt finns. Bilaga 7

Författningsförslag i promemorian Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur

Förslag till förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905)

Härigenom föreskrivs
dels att rubriken närmast före 58 § ska ha följande lydelse,
dels att 58 § ska ha följande lydelse,
dels att det införs en ny paragraf, 60 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om överklagande

Bestämmelser om överklagande *m.m.*

58 §

I 22 a § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. I fråga om följande beslut enligt denna förordning gäller dock

1. att beslut enligt 3 § fjärde stycket, 4 §, om beslutet avser annat än registrering av kronhjortsområde, 9 § andra och tredje styckena, 12 a § tredje stycket, 15 §, 21 § andra stycket, 24 a §, 30 §, 38 §, 40 a § tredje stycket, 47 § första stycket och 52 d § samt Naturvårdsverkets beslut i ett överklagat ärende inte får överklagas,

2. att andra beslut av Polismyndigheten än sådana beslut som avses under 1 får överklagas hos länsstyrelsen, och

3. att andra beslut av länsstyrelsen än sådana beslut som avses under 1 eller som avser avgift enligt 52 b och 52 c §§ får överklagas hos Naturvårdsverket.

3. att andra beslut av länsstyrelsen än beslut enligt punkt 1, beslut om avgift enligt 52 b och 52 c §§ och beslut om skyddsjakt eller licensjakt av björn, varg, järv, lo eller kungsörn enligt 24 a § får överklagas hos Naturvårdsverket.

60 §

Ärenden om skyddsjakt eller licensjakt av björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska hanteras skyndsamt.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 december 2015.
2. Förordningen gäller även för beslut som har fattats före ikraftträdandet och som inte fått laga kraft.
3. Förvaltningsrätten i Stockholm ska efter ikraftträdandet pröva överklaganden av länsstyrelsens beslut om skyddsjakt eller licensjakt enligt 24 a § som har inletts hos Naturvårdsverket men som ännu inte har avgjorts. Naturvårdsverket ska överlämna handlingarna till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Förteckning över remissinstanser, promemorian Överprövning av beslut om skyddsjakt och licensjakt för vissa rovdjur

Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Karlstad, Domstolsverket, Naturvårdsverket, Stockholms universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, Sametinget, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Sveriges Kommuner och Landsting, Lantbrukarnas Riksförbund, Förbundet Sveriges småbrukare, Svenska fåravelsförbundet, Föreningen Sveriges Fäbodbrukare, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Svenska Samernas Riksförbund, Sveriges jordägareförbund, Naturskyddsföreningen, Svenska rovdjursföreningen, Svenska djurskyddsföreningen, Världsnaturfonden, Fältbiologerna och Friluftsförbundet.

Sammanfattning av promemorian Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt

Bilaga 10

Jaktlagsutredningens förslag innebär att det i jaktlagen ska föreskrivas att länsstyrelserna ska kunna besluta om sådana förelägganden som behövs för att föreskrifter och beslut om utfodring ska följas. Utredningen föreslår ingen bestämmelse om överklagande av förelägganden och förbud.

Enligt 54 § jaktlagen gäller som huvudregel att beslut enligt lagen inte får överklagas. Det enda undantaget från denna regel rör vissa beslut av länsstyrelsen om områden för älgjakt. Sådana beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Genom utredningens förslag skulle det bli möjligt att genom förbud och föreskrifter reglera utfodring av vilt. Länsstyrelserna föreslås kunna ingripa mot överträdelser av förbud och föreskrifter genom att besluta om förelägganden och beslut i enskilda fall. Beslut om förelägganden, eventuellt kombinerade med ett viteshot, om att exempelvis bortskaffa foder som lagts ut i strid mot föreskrifter eller beslut påverkar den enskilde på ett sådant sätt att det bör vara möjligt att överklaga besluten till domstol, vilket bör framgå av lagen.

Eftersom jaktlagens bestämmelser om överklagande innehåller ett överklagandeförbud beträffande alla beslut enligt lagen utom sådana som särskilt nämns föreslås att det i lagen införs ett undantag från överklagandeförbudet även när det gäller förelägganden om utfodring.

Författningsförslag i promemorian Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Länsstyrelsens beslut enligt 33 § om registrering och avregistrering av licensområde eller älgskötselområde får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

54 §¹

Länsstyrelsens *beslut enligt 4 § om förelägganden och förbud samt* beslut enligt 33 § om registrering och avregistrering av licensområde eller älgskötselområde får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2016.

¹ Senaste lydelse 2010:2001.

Förteckning över remissinstanser, promemorian Överklagande av beslut om förelägganden om utfodring av vilt

Bilaga 12

Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm,
Domstolsverket, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i
Östergötlands län, Länsstyrelsen i Kalmar län.